

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ХОРТИЦЬКА
НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему «ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ
ДО ВИКОНАННЯ РОЛЕЙ МАТЕРІ ТА БАТЬКА»

Виконала студентка: 2 курсу _____
освітньо-професійна програма Соціальна педагогіка
спеціальність 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

А. О. Пуріс

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент кафедри психології та соціальної роботи,
к. соц. н., доцент Мосаєв Ю. В.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент в. о. завідувача кафедри психології
НУ «Запорізька політехніка»,
к. пед. н., доцент Коваль В. О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра «Вдосконалення соціально-педагогічної роботи у формуванні готовності старшокласників до виконання ролей матері та батька»: 108 с., 5 рис., 1 табл., 50 джерел, 4 додатки.

Об'єктом дослідження є готовність до соціальної ролі батьківства.

Предметом дослідження є особливості вдосконалення соціально-педагогічної роботи у формуванні готовності старшокласників до виконання ролей матері та батька.

Мета дослідження: запропонувати технології вдосконалення соціально-педагогічної роботи у формуванні готовності старшокласників до виконання ролей матері і батька та дослідити ефективність їх впровадження на практиці.

У процесі дослідження для розв'язання поставлених задач використано теоретичні методи дослідження: аналіз, систематизація і узагальнення даних з проблеми дослідження на основі вивчення філософської, соціально-педагогічної, психологічної літератури; якісний і кількісний аналіз результатів педагогічного експерименту; емпіричні: тестування за методикою Парі.

У роботі розглядається проблема формування готовності старшокласників до прийняття соціальної ролі батьківства. Перевірено ефективність розробленого експериментального циклу занять з використанням різних засобів соціальної практики.

Результати дослідження пройшли апробацію на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу».

**БАТЬКІВСТВО, ПРОФІЛАКТИКА РАННЬОЇ ВАГІТНОСТІ,
СОЦІАЛЬНА РОЛЬ БАТЬКІВСТВА, ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО
БАТЬКІВСТВА**

ВСТУП

Сьогодні на світовому рівні кількість підліткових вагітностей складає понад 13 мільйонів випадків щорічно, а ще 5 мільйонів молодих жінок змушені вдаватися до переривання вагітності. Це підкреслює важливість дослідження та розуміння явища раннього батьківства. У 18 столітті в Європі вважалося, що діти віком від 13 до 16 років були готові до дорослого життя, могли працювати та забезпечувати себе та свою родину. Проте індустріальна революція на початку 19 століття принесла нові технології, освоєння яких вимагало більше часу та навчання. Це спричинило виникнення великої групи населення – учнів. Одночасно соціальні та культурні зміни призвели до того, що період між статевою та економічною зрілістю став значно довшим. Старшокласники на фізичному та емоційному рівнях уже починають відповідати дорослим, але в економічному плані залишаються повністю залежними від батьків або інших дорослих. Довгий час неповнолітні матері не розглядалися як окрема соціально незахищена група, і не було спеціальних заходів підтримки та реабілітації з боку державних органів для них. З розвитком суспільства та технологій, коли соціальна успішність стала все більш важливою, особливе значення набувають рівень освіти та активна життєва позиція. Проте, через обставини, юним матерям важко сформулювати ці важливі аспекти самостійно [17]. Щоб уникнути раннього материнства, необхідно почати роботу з старшокласницями ще до того, як вони стануть матерями. Комплексна допомога неповнолітнім матерям та їхнім дітям дозволить їм адаптуватися до сучасних умов і вирішити соціальні проблеми цієї категорії населення. Дослідження свідчать, що без підтримки з боку державних і громадських структур молоді батьки не можуть забезпечити себе та своїх дітей необхідними умовами для повноцінного життя.

Актуальність розглянутої проблематики визначила вибір теми кваліфікаційної роботи магістра у такій редакції: **«Вдосконалення соціально-педагогічної роботи у формуванні готовності старшокласників до виконання ролей матері та батька».**

Об'єкт дослідження: готовність до соціальної ролі батьківства.

Предмет дослідження: особливості вдосконалення соціально-педагогічної роботи у формуванні готовності старшокласників до виконання ролей матері та батька.

Мета дослідження: запропонувати технології вдосконалення соціально-педагогічної роботи у формуванні готовності старшокласників до виконання ролей матері і батька та дослідити ефективність їх впровадження на практиці.

На основі мети були визначені такі **завдання:**

1. Здійснити аналіз теоретичних засад проблем готовності старшокласників до батьківства.

2. Провести емпіричне дослідження готовності старшокласників до виконання ролей матері та батька.

3. Запропонувати програму практичних занять для старшокласників спрямовану на підвищення рівня готовності до виконання ролей батька й матері.

4. Впровадити та перевірити на практиці ефективність програми практичних занять для старшокласників, спрямовану на підвищення рівня готовності до виконання ролей батька й матері.

У процесі дослідження для розв'язання поставлених задач використано теоретичні **методи дослідження:** аналіз, систематизація і узагальнення даних з проблеми дослідження на основі вивчення філософської, соціально-педагогічної, психологічної літератури; якісний і кількісний аналіз результатів педагогічного експерименту, емпіричні: тестування за методикою Парі.

Методологічною основою дослідження стали роботи з аналізу проблем соціального захисту на рівні громади таких вчених як: В. Бондаровська, Г. Лактіонова, В. Кравець, Т. Говорун, Л. Єрьоміна, О. Юрченко.

Практична значущість полягає в тому, що за допомогою соціально-педагогічної роботи можна сприяти розвитку навичок, необхідних для майбутніх батьків, починаючи з підліткового віку. Створення програм, спрямованих на виховання відповідальності, активного залучення до домашніх справ, а також

навичок спілкування та розв'язання конфліктів, дозволяє старшокласникам краще підготуватися до ролі матері чи батька.

Експериментальна база. Дослідження проводилось на базі гімназії № 13 м. Самар протягом 2024-2025 н. р. Дослідно-експериментальною роботою було охоплено 30 учнів старших класів.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися в рамках V Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу» (м. Запоріжжя, 18-19 квітня 2024 р.)

Публікації.

1. Пуріс А. Вдосконалення соціально-педагогічної роботи у формуванні готовності старшокласників до виконання ролей матері та батька. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 18-19 квітня 2024 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2024. С. 553–555.

2. Пуріс А. Формування готовності старшокласників до прийняття соціальної ролі батьківства. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 13-14 квітня 2023 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2023. С. 569–571.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 108 сторінок. Додатки викладено на 21 сторінці. Список використаної літератури складає 50 джерел.

ВИСНОВКИ

На основі теоретичного аналізу визначено, що батьківство – це складний феномен, який включає соціальні, психологічні та педагогічні аспекти. Воно охоплює уявлення, знання та переконання щодо ролей матері й батька, які проявляються у поведінкових моделях. У зв'язку з трансформацією традиційних уявлень про батьківство сучасне українське суспільство висуває нові вимоги до підготовки молоді до виконання соціальних ролей, зокрема матері й батька.

Емпіричне дослідження, проведене в рамках роботи, засвідчило, що уявлення старшокласників про батьківство загалом сформовані, але мають певні прогалини. Хоча більшість старшокласників позитивно ставиться до майбутнього батьківства і прагне побудувати гармонійні стосунки з дітьми, їхні знання часто є недостатньо глибокими. Крім того, виявлено статеві відмінності в уявленнях про ролі матері й батька, що вказує на потребу в спеціалізованих програмах з підготовки до сімейного життя.

Нами була складена програма, спрямована на підвищення рівня готовності до виконання ролей батька й матері. За допомогою якої, вдалося підвищити рівень сформованості відповідального ставлення до батьківства. Впровадженні заняття допомогли зміцнити суспільні цінності, такі як взаємоповага, емпатія та соціальна стабільність, сприяли гармонізації міжпоколінних відносин, зменшенню рівня девіантного батьківства та домашнього насильства, а також посприяли створенню міцного фундаменту для побудови відповідального суспільства. Проведення циклу занять «Вечори запитань і відповідей на сімейні теми» сприяло зростанню обізнаності та формуванню практичних умінь, необхідних для виконання сімейних функцій.

На основі здобутих даних і реалізації завдань можна зробити висновок, що мету дослідження досягнуто, а отримані результати можуть бути використані для подальших наукових досліджень і розробки практичних ініціатив.